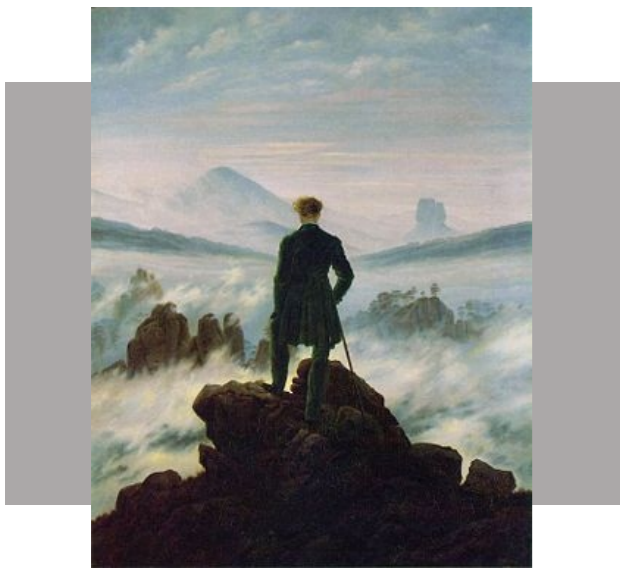

mezi regály

11 / 2010
mimořádné vydání

Caspar David Friedrich - Poutník nad mořem mlh (1818)

Vlastně jest každý člověk i uprostřed největšího davu osamělý, poněvadž každý jen rozumí sobě, co mimo něho jest, jen jej k tomu vede, že sám sobě rozumí. Vlastně jest každý člověk i uprostřed největšího davu osamělý, poněvadž každý jen rozumí sobě, co mimo něho jest, jen jej k tomu vede, že sám sobě rozumí.

PŘÍSAHA

Ve čtvrtek, 5. května 1836, zemřela matka Lori Šomkové. O následující půlnoci donutil žárlivý básník Mácha svoji milou nad rakví přísahat, že neměla jiného milence. Opakoval tak ve skutečnosti otřesnou scénu ze své prózy **Přísaha**, vytvořené o tři roky dříve a později přenesené do románu **Cikáni**. O události se zmiňuje v dopise příteli Eduardu Hindlovi z 8. června 1836.

SMRT

Po mnohá desetiletí se dějiny přou, jaký byl skutečný důvod Máchovi smrti v tak mladém věku. V současnosti nabývá vrchu názor, že byl jednou z posledních obětí cholery (což je slabší forma cholery). Předpokládá se, že se nakazil při hašení požáru v Litoměřicích, v neděli 23. října 1836, když hltal špinavou vodu z věder.

"Večer jsem ležel na Radobyli v neděli, na jednom velkém vrchu za Litoměřicema, už bylo tma; v tom vyšel v Litoměřicích oheň. To jsem viděl s toho vrchu. Tak jsem běžel honem do Litoměřic, asi 3/4 hodiny jsem měl co běžet, než jsem tam doběhl, a přece jsem byl jeden z nejprvnějších u ohně. To byl ale oheň, jedenáct stodol samé obilí, najednou hořely, a vítr do toho foukal až hrůza; takovou jasnost a horkost jsem jakživ neviděl. - Hořely stodoly po obou stranách silnice a vítr hnal plamen přes silnici, tak žádný nechtěl přeběhnout a přece tam vzadu žádný nebyl. Tak jsme se přeci odvážili čtyři. Já jsem slík kabát a klobouk a jeden mi polil hlavu vodou, aby mi vlasy nechytily; a běžel jsem okolo třech po každé straně hořících stodol, a za mnou ještě tři lidi. Just byl ale největší čas. Mezi dvěma stodolama je krátká zídka a v té jsou vrata; jedna stodola hořela a druhá ne; ale vrata mezi nima už hořely; kdyby byly vrata dohořely až na druhý konec, byla by od nich ta druhá stodola chytla. Tak já a kominík jsme ty hořící vrata proto, že byly zavřeny, přelezli, roztloukli jsme závory a porazili jsme je a vyhodili je na silnici, pak jsem vylez na stodolu na špic a sedl jsem jako na koně, a ti druhí mi podávali vodu a já jsem furt střechu políval, aby nechytla; ale sotva jsem tam vydržel horkem a větrem; vzdychky než jsem vodu vyliil, musil jsem si ksicht natřít a napít se. Tak jsme tu stodolu a celou tu linii za ní zachránili." (Z dopisu rodičům, 24. října 1836)

Nemoc má rychlý průběh. Od začátku listopadu je Hynkovi den ze dne hůř a hůř. Vzduch, nadále dochází do kanceláře, léky neužívá. 5. listopadu je mu velmi zle, zvrací a žádá si lékaře. Ale je pozdě, den nato, v neděli, kolem třetí hodiny ráno, umírá. "Asi za hodinu - bylo ke třetí hodině ráno v neděli 6. listopadu, viděla bytná Lorenzová, jak levou rukou, již na boku ležet měl, třikrát svrchní peřinou pohnul. Modlila se dál, až posléze se k němu nahnula dívajíc se, zdali bdí nebo spí; začala k němu mluvit - an jí neodpovídal, ona zkoumá, zdali dýchá. On ale byl...mrtev."

POSLEDNÍ ROZPTÝLENÍ

Po své smrti byl Mácha dne 8. listopadu 1836 pochován na Litoměřickém hřbitově. Hrob byl po deset let zanedbán, až nakonec v roce 1846, na popud Karla Havlíčka Borovského, byla zahájena sbírka na vytvoření důstojného náhrobku. Tento byl realizován ještě v témže roce, jeho autorem se stal člen sochařské rodiny Linnů, František Xaver Linn. Neoklasicistní pískovcová architektura je tvořena obdélným podstavcem, dekorativním středem a vrchní nápisovou deskou. Podstavci dominuje citát, při jehož tesání vytvořil kameník kuriózní hrubku: „**Dalekát cesta má! Marné volání!!**“ (Mylně se dodnes návštěvníci slavné nekropole domnívají, že verš pochází z Máje. Ve skutečnosti jde o motto z titulní strany Máchových Sebraných spisů).

V Litoměřicích odpočívaly Máchovy ostatky až do podzimu roku 1938, kdy bylo rozhodnuto o jejich přenesení z území zabraného Němci do Prahy. Zde byly dočasně umístěny ve strašnickém krematoriu a po důkladném antropologickém přezkoumání uloženy na pražském Vyšehradě. Druhý pohřeb Karla Hynka Máchy v květnu 1939 se stal mohutnou manifestací vzduchu německé okupaci.

Vážení přátelé, nové číslo občasníku Mezi regály, vonící listopadem a velkým svátkem, Vám právě zčerstva přinášíme. Celé mimořádné vydání je věnováno výročí 200. narozenin Karla Hynka Máchy. Život jeho byl krátký a bouřlivý, nicméně patří mu největší zásluha o novodobou českou poezii. To prosím mějte na paměti vždy, i když by Vám třeba na mysl přišly jakékoliv odsudky a pohoršení. Snad se z následujících zpráv dozvíte něco podstatného a pevně doufám, že se alespoň trochu podařilo poodkrýt oponu, která Hynka Máchu po dvě století zahaluje.

„Já bych rád mluvil k celému světu, k hvězdám atd. ale - já jen mluvím k národu svému! - a v tom málokterý mne slyší - mně rozumí? Žádný!! - Já jsem sopkou islandskou: kolem led a sníh a ve mně - „

KAREL (IGNÁC) HYNEK MÁCHA (1810-1836)

Karel Hynek Mácha, největší a dosud nepřekonaný meteor české poezie, se narodil v pátek 16. listopadu 1810 v Praze na Újezdě, v domě U Bílého orla. Na konci devatenáctého století byl dům zbourán, dnes na jeho místě stojí jiná stavba, na které je umístěna pamětní deska, upozorňující na Máchův rodný dům. Máchovým otcem byl Antonín Mácha (1769-1843), mlynářský tovaryš, voják a později majitel krupašského krámků a matkou Marie Anna Kirchnerová (1781-1840), která pocházela z rodu českých hudebníků. Dva roky po Hynkovi se narodil jeho jediný bratr Michal (1812-1871). Z důvodů finanční krize se rodina často stěhovala, když bylo Hynkovi 16 let, usadili se na Dobyččím trhu (dnešní Karlovo náměstí), v domě u Hrbků. Zde bydlel básník s rodiči až do svého odchodu do Litoměřic, vznikla zde převážná část jeho literárního díla, včetně nejnámějšího Máje.

Studia započal v roce 1817 na farní škole při kostele svatého Petra na Poříčí, kterou vedli křížovníci. 1821-1824 hlavní škola u piaristů v Panské ulici. Léta 1824-1830 patří studiu na piaristickém gymnáziu na dnešních Příkopech. Od podzimu 1830 navštěvuje na pražské univerzitě filozofickou fakultu, v letech 1832-1836 studuje na téže univerzitě práva, studia ukončuje 6. srpna 1836. Ovládal výborně němčinu a češtinu, učil se také latině a polštině. Navštěvoval přednášky Josefa Jungmanna, který své studenty podněcoval k literární tvorbě. Z výše uvedených dat vyplývá, že básník byl vlastně od dětství až téměř do smrti nejprve školák, a pak student. Vlastnímu zaměstnání v Litoměřicích, kam odchází 27. září 1836, má poté možnost věnovat pouze necelý měsíc a půl života. Zaměstnán je jako koncipient v advokátní kanceláři Josefa Filipa Durase.

Náš milý Hynek byl také vášnivým cestovatelem, hercem ochotnického divadla a v neposlední řadě také zručným malířem. Většinou chodil pěšky a vyhledával zejména romantická místa spojená s historií a krásou přírody. Ačkoli je často prezentován jako osamělý poutník krajinou, žádnou z větších cest nepodnikl sám. Na první delší cestu se vydal se spolužákem a přítelem Eduardem Hindlem (1811-1891) v roce 1832. Vedla z Prahy přes Mělník, Kokořín, Housku, Doksy, na Bezděz. Cesta z Mělníka na Bezděz je dnes značenou trasou KČT. Na přelomu srpna a září 1833 podniká, opět s Hindlem, tzv. Krkonošskou pouť, v pamětní knize Sněžky se nachází Máchův podpis s datem 28. srpna 1833. V pondělí 4. srpna 1834 vyrazí Mácha s přítelem Antonínem Strobachem (1814-1856) na pěší pouť do Itálie. Cesta začíná ve čtvrt na sedm ráno na Staroměstském náměstí a končí 11. září ve Vídni (zachoval se nám **Deník na cestě do Itálie**, který je ohraničen právě těmito daty. Dle těchto zápisků pouť trvala 36 dní, byla dlouhá přibližně 1.500 km, což značí, že průměrně ušli 40 km denně).

Mácha ochotnicky vystupoval ve Stavovském a Kajetánském divadle, kde účinkoval v 16 hrách (především Klicperových a Štěpánkových). Vystupoval pod pseudonymy Milihaj, Hynek, Chám. Na svých cestách byl uhranut kouzlem hradů a zřícenin, v jeho Zapisníku se dochoval seznam „Hradů spatřených“, čítající 90 položek (nejmilejší Bezděz je nejspíše omylem uveden dvakrát, jako položka 11 a 28). Některé hrady navštívil vícekrát. V pozůstalosti se dochovalo 115 kreseb a akvarelů těchto hradů, které básník maloval přímo v plenéru, za použití dalekohledu, některé z nich poté doma dodatečně koloroval. Pokud Vás toto téma zajímá, odkáží Vás na knihu Bohumila Mráze, nazvanou **Karel Hynek Mácha : Hradly spatřené**.

Díky divadlu se seznámil se svojí životní partnerkou Eleonorou (Lori) Šomkovou (1817-1891). Setkali se v zimě 1833/1834 v kavárně U Suchých v domě U Červeného orla v Celetné ulici, kam zavítalo osazenstvo divadla po zkoušce divadelní hry, ve které měli oba dva vystupovat. Mácha a Lori měli v té době před sebou necelé tři roky společného soužití. Komplikovaný vztah Máchy a Lori určovalo mnoho faktorů, především Máchova přecitlivělá labilní povaha, jež se těžko vyrovnávala s Lořinou lhostejností k českému jazyku (nikdy se nenačila česky) i se záležitostmi zcela intimního charakteru. Zásadním pro jejich vztah byl rok 1836. Lori čekala potomka. Mácha dokončil studia práv a koncem září nastoupil na místo koncipienta v Litoměřicích. Lori však zůstala v pokročilém stádiu těhotenství v Praze. 1. října 1836 se Lori a Máchovi narodil syn Ludvík. Záhy byl pokřtěn u svatého Vojtěcha. Kmotrem mu byli Máchovi přátelé Antonín Strobach a František Břetislav Trojan. Zatímco Lori zůstala v Praze u Máchových rodičů, Mácha se zabydlil v Litoměřicích, odkud jí psal množství dopisů, stejně tak rodině a přátelům. V noci z 15. na 16. října běžel Mácha z Litoměřic do Prahy, aby spatřil nemocného syna. Bylo to také naposledy, kdy se Lori s Máchou viděla. 2. listopadu napsal Mácha podrážděný dopis Lori; jde o poslední známý literární text velkého českého básníka. O čtyři dny později zemřel. V den plánované svatby, 8. listopadu 1836, se konal v Litoměřicích Máchův pohřeb, jako jediný z rodiny se jej zúčastnil bratr Michal, který se do Litoměřic přijel přesvědčit o bratrově tušeném neblahém osudu. Ještě jej pomohl uložit z úmrtního lože do rakve, v kapse kabátu našel poslední rukopisnou báseň...

Syn Ludvík přežil otce o osm měsíců, zemřel na psotník 5. července 1837.

AKCE K MACHOVSKEMU ROKU....

Máchovský rok 2010 v Krajské knihovně Karlovy Vary

Díky grantu od Ministerstva kultury jsme mohli v průběhu celého roku 2010 přinést pár zajímavých akcí pro veřejnost, které byly spjaty s osobou básníka Karla Hynka Máchy, či s literárním romantismem všeobecně. Zde přinášíme stručný výčet všeho, co se v máchovském roce 2010 na půdě krajské knihovny dělo.

Výstava „Vzácná vydání Máchova díla“

V prostorách půjčovny byla 3. května 2010 zahájena výstava knih. Ve čtyřech vitrinách je umístěno 82 exemplářů, mapujících knižní kulturu v souvislosti s vydáváním děl Karla Hynka Máchy, i literárněvědných publikací týkajících se jeho života a tvorby. Zahrnuty jsou bibliofilie, příležitostné tisky, původní vydání i souborná díla. Výstava je hojně navštěvována, prezentována v regionálním i celostátním tisku. Potrvá až do konce listopadu 2010.

Přednáška „Trojhvězdi romantismu“ (Anglie, Německo, Francie)

V pátek, 14. května 2010, se v oddělení pro handicapované konala veřejná přednáška o romantismu ve světové literatuře. V rámci jednotlivých zemí zazněla vždy jména tří největších romantiků. Tzn. z anglické literatury Byron, Shelley, Keats, z německé Hölderlin, Novalis, Kleist a z francouzské De Lamartine, De Vigny a Nerval. V průběhu přednášky zazněly ukázky z děl jednotlivých autorů.

Projekce filmu „Máj“ od F. A. Brabce

Ve středu, 19. května 2010, byl v sále krajské knihovny promítnut film „Máj“, před promítáním zaznělo pár slov na úvod.

Přednáška „KHM život a dílo“ pro seniory

Ve čtvrtek, 27. května 2010, v rámci Literárního klubu seniorů, přednesl známý karlovarský archeolog, pan Mgr. Jiří Klsák, pořad o Karlu Hynku Máchovi, doprovázený prezentací. Téměř dvouhodinová beseda byla přijata s velkým nadšením.

Hledám přítele, věda, že mne žádný milovati nemůže, atd. atd. Abyste byl přesvědčen, že nebudete v stavu se mnou býti, ukáži vám svůj svět: - - Noční tmou neprohlédnou plížíme se mezi hroby, vkolo bloudí přístřachy noční, nad námi pomíšený hluk, my sami nejstrašlivější larvy. Mnoho, ačkoli nehlubší tma, chodí jich s otevřenými očima, mezi nimi i já. Mnoho jich volá: „vidím“, a nevidějí nežli tmu. - - Maně jednou opět rozevru oči, zasvítí blesk, o němž se říci může byl i bude, nikdy však on jest; - co jsem v jeho strašném zábrěsku spatřil, nelze slovy vyřici; - ačkoliv uleknutý ihned oči jsem zavřel, strašný obraz vzal jsem s sebou v opěťovanou noc a ustrašená zimniční obrazotvornost moje doplnila hrůzy jeho. To můj svět. Tím světem bloudím; ten svět mám milovati? - A přece. - - Však, to nejste v stavu pochopiti, a žádný - -. A co jsem viděl tenkrát, nechtěje duch můj si předříkává i sám sebe trápí; nevěda, co činí, - volá to k sobě, čeho se hrozí, - atd. Mohl bych i chtěl bych ještě mnoho říci, však již více nežli dost, - abyste poznal, co jsem Vám chtěl vysvětliti: že pro sebe, jak se zdá, nejsme. - Vy jste člověk! - já jsem - - člověk, - vy jdete zemí, má cesta vede peklem. - Kdo půjde se mnou - -. Každé století snad jen jednoho nalezneme takového nešťastníka jako já, kdyby jich bylo více, nebyl by Bůh. - - Kdo nezná živobytí mé, nerozuměl by mne ani tenkrát, kdyby ve mně nahlédl - - Však dost. - Mějte se dobře. (Janu Benešovi, ze září 1833)

Přednáška „Napůl prachem zapadání“

Konala se 17. září. Byla o životě a díle českých romantických prokletých básníků. Zazněly taktéž ukázky z díla. Zmírníme například Aleše Balcárka či Irmu Geislovou. Opět jsme se sešli v oddělení pro handicapované.

Přednáška „Karel Hynek Mácha“

Na den přesně, 16. listopadu 2010, promluvil odborník na slovo vzatý, pan Mgr. Jiří Klsák, o životě a díle Máchově. Básník je jeho velkou láskou od studentských let a byla radost po celý rok spolupracovat s tímto člověkem na máchovském projektu. Společnost lidí byla okouzující, sálem se nesla příjemná atmosféra při vzpomínání na milého Hynka Máchu.

Projekce filmu „Mág“ od Františka Vláčila

Konala se dne 24. 11. 2010. Mág je labutí písni režiséra, jeho posledním celovečerním filmem. V hlavní roli vystupují Jiří Schwarz a Veronika Žilková.

Přednášky o Máchovi pro střední školy

1. 11. 2010 pro 75 studentů a 5. 11. 2010 pro 160 studentů. Přednášel opět pan Mgr. Jiří Klsák.

Komponovaný pořad o KHM pro 2. stupně základních škol

Knihovnice z dětského oddělení Barbora Čihařová připravila ve dnech 15. a 16. listopadu velmi vydařený pořad o KHM. Celkem se sešlo 75 dětí.

Výstava K. H. Mácha 1810 - 2010

V termínu 1. 11. - 1. 12. 2010 proběhla v kavárně krajské knihovny výstava máchovských reálií ze soukromé sbírky pana Jiřího Klsáka. Vystaveny byly fotografie, pamětní mince, drobná grafika, dobové pohlednice a máchovské archiválie.

A na posledním místě je třeba zmínit toto mimořádné vydání občasníku „Mezi regály“.

Lori!

proč jsi se opovážila jednati proti mému zákazu a šlas dolů k svému otci? Vzal jsem tě proto k nám nahoru? - Chceš nakonec všechno zkazit? - Mně je to snadné! Seberu své šaty a odejdu z Litoměřic! - Kam? - nikdy se nedozvíš, budeš-li ještě jednou jednati proti mému rozkazu - rozkazu, pravím - a ty mne nikdy více nespatriš. - Já tedy rozkazuju, přísně Ti rozkazuju, - abys z našeho domu nikam nevycházela, a to pod žádnou, naprosto žádnou záminkou; - ani na mši, ani ke zpovědi, ani na katechismus, nikam; nebo - tak jako že Bůh a duše moje žije, a při svém životě Ti přísahám, Ty mne nikdy více nespatriš. Opovážíš-li se a půjdeš-li z domu, k svému otci nebo docela na faru nebo kamkoli jinam, jako že Bůh žije, já Tě opustím u oltáře. - Zůstaneš tedy stále a stále u Ludvíka, a budou-li chtít, abys někam šla, řekneš, že jsi churava; - rovněž tak nesmí přijít nikdo k Tobě - třesu se vzteky, pomyslím-li, že byl z Vašich někdo u Tebe a hochá spatřil!! - - A až se vrátím do Prahy, a přelžeš-li mne jen jediným slovem, tak jako si přeju, aby Ludvík žil, přísahám Ti, žes mne ztratila na věky. Všechno zůstane při starém; žádné přípravy, nic, pranic se nestane, až přijdu do Prahy. Ty z mého pokoje nevyjdeš! V pondělí dne 7. přijedu do Prahy, v úterý je svatba a ve čtvrtek odjedeme z Prahy do Litoměřic. Na svatbu nebude nikdo zván, koho nepozná sám. Bude-li kromě Tvého otce z Tvého příbuzenstva někdo v kostele, odejdu Vám od oltáře. Tak Ti přísahám u Boha, a že tak učiním, to mne znáš. (Dopis snoubence Eleonoře Šomkové, z 2. listopadu 1836. Z německého originálu přeložil Jakub Arbes)

MÁJ A DENÍK Z ROKU 1835

Bylo by trestuhodným opomenutím, nezmíniti se trochu podrobněji o dvou víceméně nejznámějších dílech Karla Hynka Máchy.

První zastavení věnujeme **Máji**. Tato lyrickoepická báseň je jednoznačně nejvydávanější českou knihou. V roce 1991 bylo máchovským badatelem Josefem Stejskalem v „Soupisu vydání Máje“ napočítáno 239 různých českých vydání a desítky cizojazyčných. Mácha si Máj vydal vlastním nákladem a je to jediná kniha, která vyšla za jeho života. Celkový počet výtisků čítal 600 a světlo světa spatřily v sobotu 23. dubna 1836. Náklad se brzy rozprodal, soudobá oficiální kritika báseň zcela strhala, nejostřeji se ozvali pánové Tomiček a Chmelenský. Básníkovi byl vyčítán malý důraz na obrozenecké citění a přílišný vliv světového romantismu (zvláště Byronův). Po Máchově smrti dlouho byl Máj v klatbě, o znovuoobjevení se zasloužili Májovci. Dnes je rukopis uložen jako soukromý majetek v trezoru nejmenovaného bankovního ústavu v Mladé Boleslavi.

Pár slov k **Deníku z roku 1835**. Jedná se o nejskrytější tajemství Máchova díla. Z tohoto deníku se zachovalo pouhých 29. záznamů, počínaje 16. zářím 1835 a konče 6. listopadem téhož roku. Lze předpokládat, že Deník byl daleko rozsáhlejší, bohužel se ale ostatní zápisy nedochovaly. Tento text je částečně šifrovaný. Poprvé tajemství šifrování odhalil Jakub Arbes v roce 1884 (odkazuje na jeho článek „Máchovo tajemství“ v Rozhledech literárních z r. 1886, čtení to velmi napínavé, až detektivní), ovšem text nepublikoval, protože obsahoval značně intimní popisy básníkovy soukromého života. V úplnosti poté všechny záznamy dešifroval Karel Janský, ale ke zveřejnění se taktéž neodhodlal. Poprvé tedy vyšly až 140. let po Máchově smrti, v samizdatovém vydání Oldřicha Hamery. Dále je třeba zmínit oficiální vydání Deníku, v publikaci „**Intimní Karel Hynek Mácha**“ z r. 1993 a první úplné a kritické vydání se zajímavou úvodní studií o Deníku, z pera máchovského badatele Pavla Vašáka, s názvem „**Šifrovaný deník Karla Hynka Máchy**“ z roku 2007.

PORTRÉT KARLA HYNKA MÁCHY

Máchovské badání vyvinulo značné úsilí po nalezení hodnověrně podobizny Karla Hynka Máchy, protože dobový dokument, který by jednoznačně a nepochybně nesl podobu básníka, se nám nedochoval.

Poprvé začali intenzivně pátrat Májovci v roce 1858, kteří sháněli Máchův portrét pro Almanach Máj. Využilo se domněnky, že Mácha snad stál modelem malíři Františku Maškovi pro obraz sv. Jana Křtitele v kapli na Valdštejně. Bratr Michal Mácha o tom píše J. V. Fričovi: „Obraz, který bratrovi dle výpovědi pana Hoška bývalého barevníka v kosmonoské fabrice, velmi podoběn býti má, jest v kapli sv. Jana na zříceninách hradu Valdštyňa blíž Turnova; v té kapli jest hlavní oltář sv. Jana Křtitele a ten má být bratrovi, který ptý to extázi přišel, tak velmi podoběn. Byl jsem tam též před mnoha lety, ale nemohu se více upamatovat, jakého úsudku jsem tehdy nabyt.“ Na Valdštejn se vydává malíř Josef Uman, který překreslil tři různé varianty tváře, z té nejzdařilejší kopie poté vytvořil litografii J. Farský, ta poté vyšla v již zmiňovaném Almanachu.

Na deskách Máchova sešitu Pozorování se zachovala kresba, která by mohla být básníkovým autoportrétem, je velmi věrně srovnatelná se slovním popisem Máchových současníků.

Na počátku dvacátého století byl objeven akvarel malíře Jana Zachariáše Quasta. Máchova přítelkyně Lori Šomková tvrdila, že básníkovu podobu nejlépe vystihl právě Quast.

Mácha byl cenným zdrojem inspirace pro velkou řadu umělců, kteří vytvářeli jeho různé imaginární a fantazijní podoby. Je třeba zmínit hlavně značně nadnesenou sochu Josefa Václava Myslbeka (slavnostně odhalena 16. 6. 1912), která stojí na pražském Petříně, dále malíře Cyrila Boudy, Jana Zrzavého, Maxe Švabinského a mnohé další, kteří se pokoušeli, každý po svém, zachytit svoji představu básníka.

V Litoměřicích byl v roce 1936 odhalen pomník od sochaře Blažka. A 21. listopadu roku letošního byla slavnostně odhalena replika sochy Myslbekovy z Petřína.

V roce 1986 vytvořil sochař Milan Knobloch sochařský portrét, při kterém vycházel z antropologické rekonstrukce Máchových ostatků, které byly zkoumány po exhumaci v Litoměřicích a jejich přenesení do Prahy (více v příspěvku „Poslední rozptýlení“).

Karel Hynek Mácha (ideální portrét K. H. Máchy podle svědectví současníků) vycházející z údajné podoby sv. Jana Křtitele na Valdštejně od Josefa Umana

Socha Milana Knoblocha dle antropologické rekonstrukce

Socha Máchy od Josefa Václava Myslbeka

Jan Zachariáš Quast - dle Lori Šomkové nejvěrnější podobizna Máchova

Domnělý Máchův autoportrét